

SİRKÜLER

İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik

BDO

AUDIT | TAX | ADVISORY

For the latest from BDO Turkey, follow us

Sirküler Tarihi : 19.03.2024
Sirküler No : 2024/015
Yayımlandığı Yer : MALİ ÇÖZÜM DERGİSİ -
(Sayı : 182)

DR. Halit BAŞBUĞA
İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Müdürü

EV HİZMETLERİNDE ÇALIŞANLARIN İŞ VE SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU YÖNLERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZ

Ev hizmetlerinin genel bir tanımı yapıldıktan sonra, 4857 sayılı İş Kanunu kapsamı dışında kalan ev hizmetlerinin iş hukukundaki yeri ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve ilgili mevzuat açısından yapılan değişiklikler ile ev hizmetlerinde çalışanlar hakkında hangi sosyal sigorta kollarının uygulanacağı, ev hizmetleri çalışanları hakkındaki yargı kararları, ev hizmetlerinde çalışanlara uygulanacak olan hukuki norm gibi hususlara değinilecektir.

Anahtar Kelimeler; Ev, Ev Hizmetleri, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, Yargıtay Kararları.

1. GİRİŞ

Ev hizmetleri, aile içerisinde yaşayan bireylerin özel olarak geçirdikleri, bu nedenle dışarıya kapalı olan ve anayasal konut dokunulmazlığından yararlanan bir ortamda yerine getirildiği ve burada aile ekonomisi sınırları söz konusu olduğu için kendine özgü kurallara bağlanmıştır. Ev bir mal ve hizmet üretmek amacıyla kurulan işyerlerinden farklıdır. Ev hizmetlerinde çalışanların çalıştıranlarla ilişkisi sıkı olduğundan ve güven ilişkisine dayandığından diğer çalışma ilişkilerine göre farklılık gösterir. Dolayısıyla ev hizmetlerinde işçi çalıştıran kişilerin büyük çoğunluğu birer bağımlı çalışan olduklarından,

BDO Yayıncılık A.Ş.

Eski Büyükdere Cad. No.14
Park Plaza Kat:4
34398 Maslak/İstanbul
Turkey

Tel: +90 212 365 62 00
Fax: +90 212 365 62 02
e-mail: bdo@bdo.com.tr
www.bdo.com.tr

Garantisi ile sınırlı bir Birleşik Krallık şirketi olan BDO International Limited'in üyesi ve bir Türk anonim şirketi olan BDO Yayıncılık A.Ş., bağımsız üye kuruluşlardan oluşan BDO ağının bir parçasını teşkil etmektedir.

BDO International global ağının toplam gelirleri 2023 yılında 14 milyar ABD Doları olarak gerçekleşmiştir. BDO, 166'dan fazla ülkede bulunan 1.776 ofiste faaliyet göstermekte olup, bu ofislerde denetim ve danışmanlık hizmetleri veren ortaklar dahil dünya çapında 115.661 kişi çalışmaktadır.

Dikkat ve titizlikle hazırlanan bu yayın, geniş anlamda görüşleri içermekte olup, genel bir yol gösterici olarak değerlendirilmelidir. Özel durumlara ilgili olarak, mesleki görüş ve yardım almadan, bu yayına dayanarak uygulamalarda bulunulmamalıdır. Bu konuların kendi özel durumunuza ilişkin etkilerini görüşmek için BDO Yayıncılık A.Ş. ile temas kurabilirsiniz. Bu yayındaki bilgilere dayanarak belli eylemlerde bulunmak veya bulunmamak nedeniyle doğabilecek zararlar nedeniyle, BDO Yayıncılık A.Ş. ve ortakları, çalışanları ile yazarları herhangi bir yükümlülük veya sorumluluk kabul etmemektedirler.

kendileri de işçi istihdam ettikleri için işveren sayılmaktadır. Ev hizmetlerinde çalışanların hukuki statüleri genel kurallardan farklı kurullarla belirlenmiştir.¹

Ev hizmetlerinde çalışanlar, temizlikçi, aşçı, şoför, çocuk bakıcısı, bahçıvan vb. evin gündelik işleyişine ilişkin faaliyetleri yürüten kişilerdir.² İş hukuku açısından, Ev hizmetlerinde çalışanlar, 4857 sayılı İK'nun 4.maddesinin 1.fıkrasının (e) bendine göre istisnalar başlığı altında düzenlenmiş ve kanun kapsamı dışında tutulmuştur. Ev işçilerinin İK'nun uygulama alanı dışında tutulmaları için, faaliyetlerinin tümünün veya önemli bir bölümünün ev işlerine ayrılmış olması zorunludur. Öyle ki kişi aynı zamanda işyerinin bir ticaret veya sanayi işletmesinde çalışıyorsa, ev işçisi sayılmaz.³

Söz konusu çalışanlar İK kapsamı dışında bırakıldığından bu işi yapanlar ile bunları çalıştıranlar arasındaki ilişkilere 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 5.maddesi gereğince, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun hizmet sözleşmesine ilişkin hükümleri (393 madde vd.) uygulama alanı bulacaktır. Benzer şekilde ev hizmetlerinde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu da uygulanmayacaktır.⁴

2. EV HİZMETLERİ KAVRAMI

Ev hizmetleri, evin gündelik yaşamının gerektirdiği; temizlik, yemek, çamaşır, çocuk bakımı, mürebbiyelik gibi işlerdir. Ev yaşamının gündelik, olağan gereksinimlerini karşılayan işler, ev hizmetinden sayılabilir.⁵ Ev hizmeti evde yapılmakla birlikte, herhangi bir iş olmayıp doğrudan yaşanan mekana yönelik bir iştir. Doğrudan eve ve ev yaşamına yöneliktir. Dolaylı olarak ev yaşamına katkıda bulunan, onu kolaylaştıran hizmetlerdir. Sonuç itibarıyla ev hizmeti evden soyutlanamaz.⁶ Ancak ev hizmetlerinde çalışanlar arasında; özel sekreterler, özel ders verenler, hastabakıcılar, çocuk bakıcıları⁷ gibi daha yüksek türden hizmet verenler de vardır. Bu gibi ev işlerinde ağır basan yan; düşüncel çalışma, yönetim ve denetimdir.

Doktrinde yapılan bir araştırmaya göre; ev hizmetlerinin temel özellikleri; işin yapıldığı yerin özel bir hane olması, yapılacak işin ev halkının hizmetine sunulmuş olması, işverenin yönetimi ve denetimi altında ve onun adına yerine getirilmesi, süreklilik ve düzenlilik göstermesi, ev hizmeti çalışanı tarafından yapılan işten işverenin maddi kazanç sağlamaması ve yapılacak işin ücret karşılığında yapılmasıdır.⁸

¹ Nurşen Caniklioğlu ve Ercüment Özkaraca, Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sigortalılığı, İstanbul Üniversitesi HFM, C.74, 2016, s.1129.

² Sarper Süzek, İş Hukuku, 11.baskı, İstanbul, 2015, s.233.

³ Eda Manav, Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sigortalılığı, TBB Dergisi, 2015 (120), s.514.

⁴ Nihat Akbıyık, Ev Hizmetlerinde Çalışma: Malatya'da Bir Alan Araştırması, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, S:21, 2013, s.209.

⁵ Hamdi Mollamahmutoğlu, İş Hukuku, Ankara: Turhan, 2004, s. 179.

⁶ Yargıtay 10.H.D. 26.01.2016, E. 2015/22411, K. 2016/759 (Hukuk Türk)

⁷ Yarg. 22.H.D. 26.01.2017, E. 2016/30630, K. 2017/1090 kararı: "evde hastaya bakan hemşire ve çocuk eğitici iş Kanunu kapsamında değerlendirilmelidir." demiştir. (Hukuk Türk)

⁸ Manav, s.512.

2.1. Ev Hizmetlerinde Çalışanların İş Hukukundaki Yeri

Ev hizmetlerinde istihdam edilen işçiler, 4857 sayılı İK'nun 4/1-e bendinde yer alan düzenleme ile iş kanunu kapsamı dışına çıkarılmıştır. Başka bir ifadeyle, ev hizmetlerindeki işlerde ve iş ilişkilerinde iş kanunu hükümleri uygulanmayacaktır. Bu bağlamda ev hizmetlerinde çalıştırılan işçiler, İK'nun sağladığı, kıdem ve ihbar tazminatı, bildirim süresi, hafta tatil ücreti, genel tatil ücreti, yıllık ücretli izin, iş güvencesi gibi hak ve güvencelerden yararlanamamaktadır.⁹ Ancak, İK'nun 4.maddesi kapsamı dışında kalan söz konusu işlerde, 6098 sayılı TBK'nın Hizmet sözleşmesine ilişkin genel hükümleri uygulama alanı bulacaktır.¹⁰

Belirtmek gerekir ki; ev hizmetlerinde çalışanlara İK hükümleri uygulanmamakla birlikte, söz konusu çalışanlar 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na göre sendika kurma veya kurulmuş olan bir sendikaya üye olma hakkına sahiptir.

2.2. Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sosyal Güvenlik Mevzuatı Yönünden Değerlendirilmesi

6552 sayılı Kanunla 01.04.2015 tarihinde geçerli olmak üzere, 5510 sayılı Kanun'un 6/1-e bendi, Kanunun Ek 9 uncu maddesi kapsamında sigortalı olanlar ile ücretle aynı kişi yanında ay içerisinde 10 gün ve daha fazla süreyle çalışanlar hariç şeklinde değiştirilmiş, aynı tarihte yürürlüğe girmek üzere 5510 sayılı Kanuna Ek 9 uncu madde eklenmiştir.

5510 sayılı Kanunun 01/04/2015 tarihinden itibaren yürürlüğe giren Ek 9 uncu maddesi ile ev hizmetlerinde çalışanlar, bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalıştıkları kişi yanında ay içerisinde çalışma gün sayısı 10 gün ve daha fazla olanlar ile aynı veya farklı gerçek kişi yanında 10 günden az çalışanlar şeklinde ikiye ayrılmış, söz konusu kişiler 4/1-a bendi kapsamında sigortalı sayılmıştır.¹¹

Kanunun 6/1-b bendi ile aynı konutta birlikte yaşayan ve üçüncü derece dahil bu dereceye kadar hısımlar arasında ve aralarında dışarıdan başka kimse katılmaksızın, yaşadıkları konut içinde yapılan işlerde çalışanlar sigortalı sayılmadıklarından aynı evde oturan üçüncü derece dahil bu dereceye kadar hısımlar tarafından ev hizmeti yapanlar ek-9.madde kapsamında sigortalı sayılmayacaklardır.¹² Ancak üçüncü dereceye kadar olan akrabalar dışında aynı evde yaşayan ev hizmeti kapsamında işe alınanlar Ek 9

⁹ Manav, s.513.

¹⁰ Süzek, s.240,241.

¹¹ Sigorta Primleri Genel Müdürlüğü, Hizmet Akdiyle Çalışanlar Daire Başkanlığı, Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sigortalılığı başlıklı, 27/04/2015 tarihli Genel Yazı

¹² Gökhan Bedir, Ev Hizmetlerinde 10 Günden Az Çalışanların Sigortalılığı ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Bildirilmesi, Mali Çözüm Dergisi, 2016, 64, s.226.

uncu madde kapsamında sigortalı sayılabilecektir.¹³Kanunun Ek 9 uncu maddesinden sigortalı çalıştıran gerçek kişiler yararlanacak olup, tüzel kişiler bu madde kapsamında sigortalı çalıştıramayacaktır.

Kanunun düzenlenmesi açısından değerlendirme yaptığımızda; ev hizmetlerinde 5510 sayılı Kanunu'nun Ek 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamında sigortalı olanlar ile ücretle aynı kişi yanında ay içinde on gün ve daha fazla süreyle çalışanlar sigortalı sayılmayanlar bakımından varestede tutulmuştur. Diğer yandan ev hizmetlerinde bir veya birden fazla gerçek kişi tarafından çalıştırılan ve çalışma gün sayısı on günden az olanlar, sigortalı sayılmayanlar kapsamında yer almıştır. 5510 sayılı Kanunun Ek 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında sayılanlar bakımından da (ay içerisinde 10 gün ve daha fazla çalışanlar) herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır. 5510 sayılı Kanunun sigortalı sayılmayanlar başlıklı 6/1-c maddesindeki bu çelişkinin giderilmesi gerektiği aşıkardır.

Düzenlemeye baktığımızda 5510 sayılı Kanunun 6/1-c bendine göre ev hizmetlisi olarak çalışanların tamamı sigortalı sayılacak, sadece yararlanacakları sigorta kolları bakımından farklılık kazanacaktır. Doktrinde bu durum eleştirilmiş ve hukukumuzda sigortalı sayılmayan kimse kalmayacağını, Ek 9 uncu maddeye göre 10 günden az ve fazla olmak üzere ikiye ayrıldığını, her iki durumda da sigortalı sayılacağını, bunun dışında bir seçenek kalmadığı belirtilmiştir.¹⁴ Kanunun 6/1-c bendinin çelişkili bir durum yarattığı ve söz konusu bendin tamamen çıkarılması ya da konunun sadece Ek 9 uncu madde de düzenlenmesi gerektiği, ev hizmetlerinde çalışanların tümünden kanun kapsamına alınabileceği şeklinde görüşler ileri sürülmüştür.¹⁵

3. YARGITAY KARARLARI IŞIĞINDA EV HİZMETLERİ

Yargıtay, kararlarında ev hizmetlerinde çalışanlara yönelik bazı meslekleri icra eden işçiler yönünden ayrıma gitmiştir. Genel olarak; aşçı, uşak, temizlikçi gibi işleri yapanlar ev hizmetlisi olarak tanımlanmış, 4857 sayılı Kanun kapsamı dışında bırakılan bu hizmetleri gören kimselerle bunları çalıştıranlar arasındaki hukuki ilişkilere Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmesine ilişkin hükümlerinin uygulanacağı değerlendirilmiştir¹⁶ Ev hizmetleri, evde gündelik yaşamın gerektirdiği; temizlik, yemek, çamaşır, ütü, çocuk bakımı, mürebbiyelik gibi işler olarak kabul görmüştür. Ev hizmetleri çalışanları ise uşak, kahya, hizmetçi, temizlikçi, aşçı, çocuk bakıcısı, bahçıvan, şoför, bekçi, hayvan bakıcısı gibi evin gündelik işleyişine dair faaliyetleri yürüten kişiler olarak kabul edilmiştir.¹⁷

Buna karşın Yargıtay, evde hastaya bakan hemşireyi, çocuk eğitimcisini, ev sahibine ait ev ve bahçesinde ev hizmeti yanında bekçilik yapan ve ağırlıklı hizmeti bekçilik olan işçiyi İK kapsamında saymıştır. Yargıtay, bir kararında

¹³ A. Can Tuncay ve Ömer Ekmekçi, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 17. Baskı, İstanbul: Beta, 2015, s.292.

¹⁴ Manav, s.519.

¹⁵ Caniklioğlu/Özkaraca, s.1136,1137.

¹⁶ Yarg. 22.H.D. 26.01.2017, E. 2016/30630, K. 2017/1090 (Hukuk Türk)

¹⁷ Yargı. 10. H.D. 09.03.2017, E. 2017/799 K. 2017/1931 (Hukuk Türk)

bebek bakıcısının ev işi görmediğini, bebek sahibi ile bebek bakıcısı arasında iş akdinin olduğunu bu nedenle iş kanununa tabi olması gerektiğine hükmetmiştir.¹⁸

Yüksek Mahkeme'nin¹⁹ İK'nun kapsamına ilişkin kararları incelendiğinde, fiilen ev hizmetlerinde çalışan bir kişinin ev sahibinin ortağı olduğu bir şirket üzerinde sigortalı olarak bildirilmesi örneğinde, bu şirket ile iş sözleşmesi imzalandığı durumlarda, fiilen ev hizmeti görülse de artık iş ilişkisinin şirketle kurulduğunu ve dolayısıyla işçinin İK kapsamında bulunduğu kabul edilmiştir.²⁰

Ev hizmetinin yanında bu nitelikte sayılmayacak bir işin de birlikte yürütülmesi durumunda örneğin; bir kişinin hem işyerinde sekreterlik hem de işverenin çocuk bakım işini yürütmesi durumunda her olayın özelliğine göre değerlendirilerek ev hizmetinin bu ilişkide baskın nitelik taşıyıp taşımadığı değerlendirilmelidir.²¹

Yukarıda belirtilen Yargıtay kararları incelendiğinde; ev hizmetlerinde çalışan işçiler iş kanunu kapsamı dışında kalsalar da sosyal güvenlik kanunları kapsamında yer alabilmektedir. Gerek 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda gerekse de 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda; ev hizmetlerinde ücretli ve sürekli çalışanlar, sigortalı sayılmıştır. Ev hizmetlerinde işveren yanında ay içinde on gün ve daha fazla süreyle çalışanlar, 5510 sayılı Kanunun ek 9. maddesi uyarınca, 1 Nisan 2015 tarihinden itibaren ücretle ve sürekli çalışma şartı aranmadan sigortalı sayılmıştır. Bu itibarla, ev hizmetlisi olmakla birlikte iş kanunu kapsamında kalmayan, sigortalıların kanun kapsamındaki talepleri İş Mahkemelerinde görülmektedir.

Yargıtay, ev hizmetlerinde çalışanların, sigortalı niteliğini kazanmaları için, ücretle ve sürekli çalışma koşullarını gerçekleştirmeleri gerektiği vurguladıktan sonra, davacının dört yıl boyunca haftada 2 gün ev hizmetlerinde çalışmış olduğu, bu çalışmanın ise sürekli çalışma niteliğinde kabul edilemeyeceğini belirtmiştir.²² Bu kararda Yargıtay, süreklilik niteliğini çalışma süresi ile orantılı olarak değerlendirmeye tabi tutmuştur.

Eşlerle birlikte aynı işverenin yanında geçen çalışmalarda eşlerin gördüğü hizmetin birbirine yardım mı ya da ayrı ayrı hizmet akdi mi olduğu konusu tartışmalara yol açmaktadır. Bu durumda her iki eşin yaptığı işin ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. İşverene ait yayla evinde eşi işçi olarak çalıştığı

¹⁸ İbrahim Ertuğrul, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu Sonrasında Bireysel İş Hukukunda Kıdem Tazminatı Meselesine Bir Bakış, TBB Dergisi 2017(131), s.356,357.

¹⁹ Yarg. 9. H.D. 09.06.2009, E. 2009/20489 K. 2009/16455 sayılı kararında: "...Dosyadaki bilgi ve belgelere özellikle davalı tarafından çekilen ihtarname içeriğine göre davalı, davacının şirket elemanı olarak çalıştığını kabul etmiştir. Buna göre iş sözleşmesi ilişkisinin davalı şirket ile kurulduğu ancak davacının şirket ortaklarından birinin ev hizmetlerini görmek üzere istihdam edildiği anlaşılmaktadır. Davacının fiilen ev hizmetlerinde çalıştırılması davalı şirket ile kurulan iş sözleşmesi ilişkisini etkilemez."(Hukuk Türk)

²⁰ Caniklioğlu ve Özkara, s.1135.

²¹ Süzek, s.233,234.

²² Ali Rıza Okur, Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sigortalılığı, Kamu-İş, C.7, S: 3/2004, s.14

sırada evin temizlik bakım gibi işlerini yapan, gelen misafirlere hizmet eden, yemek hazırlayan, kışın da şehirdeki evde benzer ev işlerini ve hizmetleri gören kadının sigortalı sayılacağı açıktır.^{23 24}

4. SONUÇ

Ev hizmetlerinde çalışanlar; 4857 sayılı İK'nun 4/1-e bendi gereğince istisnalar başlığı altında yer almış ve kanun kapsamı dışında bırakılmıştır. İK'nun da ev hizmetlerinde çalışanların kim olduğu, sınırları konusunda bir tanımlama yapılmamakla birlikte doktrinde ve Yargıtay kararları dikkate alınarak ev hizmetlerinde çalışanların kim olduğu, hangi durumların İK kapsamında yer aldığı hususunda bir çıkarım yapılabilmektedir. Evde iş gören temizlikçi, İK kapsamında yer almazken, bebek bakıcısında iş ilişkisinin bebek sahibi ile kurulmasından bahisle, söz konusu çalışanlar İK kapsamında değerlendirmektedir. Dolayısıyla bir çalışanın ev hizmetlisi olması, onun İK kapsamında yer alması için geçerli koşul değilken, iş ilişkisinin kiminle, nerde kurulduğuna göre somut olay özelinde değerlendirme yapmak daha doğru olacaktır.

Ev hizmetlerinde çalışanlar, İK kapsamı dışında tutulmakla birlikte, söz konusu çalışanlar hakkında, 6098 sayılı TBK hizmet sözleşmelerine ilişkin genel hükümlerin uygulanacağı noktasında kuşku yoktur. Yargı kararlarında çokça bu durum açıklığa kavuşturulmakla birlikte genel-özel kanun ilişkisinden de bu sonuca varabiliyoruz. Bu durumda ev hizmetlerinde çalışanların kıdem tazminatı, iş güvencesi gibi bir müesseselerden de mahrum kalmasına neden olmaktadır. Bu dezavantajlı durumu aşabilmek için ev hizmetlerinde çalışanlarla ilgili yapılacak sözleşmelere, İK'nuna ilişkin hükümlerin uygulanacağına ilişkin ibarenin konulması uygun olacaktır.

İş mevzuatı bakımından ev hizmetlerinde çalışanlar, kanun kapsamı dışında tutulsalar da bu çalışanlar 5510 sayılı Kanun bakımından kural olarak sigortalı sayılmıştır. Kanunun 6/1-c maddesinde ev hizmetlerinde çalışanlar sayıldıktan sonra parantez içinde Kanunun Ek 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası ile ay içerisinde 10 gün ve daha fazla çalışanlar bu durumdan istisna tutulmuştur. İfadeyi tersinden okursak, ay içerisinde 10 günden daha az süreyle çalışanların sigortalı sayılmayacağı sonucu çıkmaktadır. Öte yandan Kanunun Ek 9 uncu maddesinin ikinci fıkrası, ay içerisinde 10 günden az süreyle çalışanlarla ilgili hususları düzenlemektedir. Dolayısıyla da parantez içerisinde yer alan ve sigortalı sayılmayanlardan hariç tutulan iki durumda sigortalı sayılmayan kimse kalmamaktadır. Bu mantıksal tutarsızlık, kanunun yanlış yorumlanmasına da yol açmaktadır. Bu nedenle 5510 sayılı yasada düzenleme yapılarak bu çelişkinin giderilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Saygılarımızla.

²³ Meltem Öztürk, Hizmet Akdine Dayanan Sosyal Sigorta İlişkisinin Dava Yoluyla Tespiti, Doktora Tezi, 2010, s.87

²⁴ Yarg. 9. H.D. 14.03.2001, E. 2001/1079, K. 2001/3913 (Hukuk Türk)

KAYNAKÇA

- Akbıyık, N. (2013). Ev Hizmetlerinde Çalışma: Malatya'da Bir Alan Araştırması, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 21, 207-240.
- Bedir, G. (2016). Ev Hizmetlerinde 10 Günden Az Çalışanların Sigortalılığı ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Bildirilmesi, *Mali Çözüm Dergisi*, 64, 183-206.
- Caniklioğlu, N. ve Özkaraca, E (2016). Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sigortalılığı, *İstanbul Üniversitesi HFM*, 74, 1133 - 1161.
- Ertuğrul, İ. (2017). 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu Sonrasında Bireysel İş Hukukunda Kıdem Tazminatı Meselesine Bir Bakış, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 131.
- Manav, E. (2015). Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sigortalılığı, *TBB Dergisi*, 120, 509-538.
- Mollamahmutoğlu, H. (2004). *İş Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.
- Okur, A. R. (2004). Ev Hizmetlerinde Çalışanların Sigortalılığı, *Kamu-İş*, 7(3).
- Öztürk, M. (2010). Hizmet Akdine Dayanan Sosyal Sigorta İlişkisinin Dava Yoluyla Tespiti, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Süzek, S. (2015), *İş Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınları
- Tuncay, C. A. Ve Ekmekçi, Ö. (2015). *Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri*, İstanbul: Beta Yayınları.